

ISSN: 2146-1740
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/ayd>,
Doi: 10.54688/ayd.1412759
Araştırma Makalesi/Research Article

DEPREM SONRASI SURIYELİ GÖÇMENLERİN YAŞADIKLARI SORUNLAR

PROBLEMS EXPERIENCED BY SYRIAN IMMIGRANTS AFTER THE EARTHQUAKE

Süleyman EKİCİ¹

Öz

Makale Bilgi

Gönderilme:
31/12/2023

Kabul:
28/01/2024

6 Şubat depremleri asrın felaketi olarak nitelendirilirken, yaşanan depremler çok yönlü etkiler ve kırılmalar doğurmuştur. Depremin yıkıcı etkisi sonucu ortaya çıkan afet ve kriz ortamından bölge halkı olumsuz yönde etkilenmiş ve bu durumdan benzer şekilde bölgede yoğun şekilde bulunan Suriyeli göçmen nüfus da etkilenmiştir. Bu araştırmada, 6 Şubat depremleri sonrasında Malatya’da bulunan Suriyeli göçmenlerin karşılaştıkları sorunlar tespit edilmeye çalışılmış ve ayrımcılıkla karşı karşıya kalıp kalmadıkları sorusuna cevap aranmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim deseni kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini amaçlı örnekleme belirlenen 20 Suriyeli göçmen oluşturmaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. Yapılan analiz sonucunda “arama ve kurtarma”, “barınma”, “fizyolojik ihtiyaçlar”, “geçim”, “güvenlik”, “tahliye ve seyahat”, “dayanışma”, “göç ve yeni hayat” ve “ayrımcılık” kategoriler olarak belirlenmiştir. Araştırma sonucunda 6 Şubat depremlerini deprem bölgesinde yaşayan Suriyeli göçmenlerin deprem sonrasında bölge halkı ile beraber benzer sorunlar yaşamalarının yanı sıra çeşitli ayrımcılıklarla da karşılaştıkları ifadelerinden anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ayrımcılık, Göç, Göçmen, Deprem, Suriyeliler.

Jel Kodları: Z10, Z18, Z19.

¹**Sorumlu Yazar:** Dr. Öğr. Üyesi, İnönü Üniversitesi, ORCID: 0000-0001-8477- 000X, e-posta: suleyman.ekici@inonu.edu.tr.

Etik Beyan: İnönü Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulundan 12.10.2023 tarihli ve 2023-6 sayılı numaralı izin alınmıştır.

Atıf: Ekici, S. (2024). Deprem sonrası Suriyeli göçmenlerin yaşadıkları sorunlar. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 15(1)-Deprem Özel Sayısı-, 334-365.

Abstract

Article Info

Received:
31/12/2023

Accepted:
28/01/2024

The February 6 earthquakes are described as the disaster of the century and the earthquakes caused various effects and breakdowns. The people of the region were adversely affected by the disaster and crisis environment that arose as a result of the devastating effects of the earthquake, and the Syrian refugee population, which is densely populated in the region, was also affected by this situation. In this study, the problems encountered by Syrian immigrants in Malatya after the February 6 earthquakes were tried to be identified and the question of whether they had been exposed to discrimination was sought to be answered. Case study design, one of the qualitative research methods, was used in the study. The sample of the study consists of 20 Syrian immigrants selected by purposive sampling. The data obtained through semi-structured interview forms were analyzed through content analysis. As a result of the analysis, "search and rescue", "shelter", "physiological needs", "livelihood", "security", "evacuation and travel", "solidarity", "migration and new life" and "discrimination" were identified as categories. As a result of the research, it is understood from the expressions of Syrian migrants who experienced the February 6 earthquake that they exposed to various discrimination as well as experiencing similar problems with the people of the region after the earthquake.

Keywords: Discrimination, Migration, Immigrant, Earthquake, Syrians.

Jel Codes: Z10, Z18, Z19.

Extended Summary

The phenomenon of migration, which can be taken back as far back as human history, has different consequences for both the places that give and receive immigrants. In addition, migration can take place through different motivations. Throughout history, Türkiye has been a country that has been on the migration route and has been exposed to different migration flows. After the Arab Spring, there has been an intense migration flow from Syria to Türkiye for the "right to life", which is the most basic human right. Thus, Türkiye has been faced with a large mass of asylum-seekers and this situation has sometimes been the subject of serious political debates. However, any crisis, problem or disaster in the country naturally affects the refugee population as well as the local population.

On February 6, 2023, Türkiye experienced the earthquake of the century and several cities were affected. The earthquake killed more than 50,000 people and devastated many provinces. The people of the region were heavily affected by this process. This disaster, described as the disaster of the century, affected many areas such as health, economy, transportation, logistics and security, and the process was meticulously managed. Syrian asylum-seekers in the region were also negatively affected by the earthquake and were exposed to the problems brought by the disaster. In this study, it was sought to determine the problems faced by Syrian refugees in Malatya province after the earthquake and to answer the question of whether Syrian refugees faced any discrimination in the post-earthquake period. For this purpose, interviews were conducted with 20 Syrian asylum seekers using the semi-structured interview technique.

After the interviews with the Syrian refugees, it was seen that the refugees faced various problems and discrimination situations after the earthquake. Syrian refugees, who faced many problems in the disaster environment after the earthquake, stated that they faced discrimination by citizens and officials in some cases. Asylum seekers, who stated that they were subjected to verbal expressions of discrimination many times, generally preferred to remain silent and not respond in this process. Especially at the point of shelter, the situation of "not being allowed into common places" was encountered and it was stated that the rules for Syrian refugees before the earthquake paved the way for difficulties in the disaster process. As a matter of fact, it has been observed that rules such as travel permits and neighborhood quotas cause significant difficulties after the disaster. In addition, in isolated incidents, it was reflected in the discourse that Syrian refugees were seen as "potential criminals". In the financial difficulties experienced after the disaster, it was stated that children started to work and increases in high prices and rents were encountered. It was reported that problems such as unemployment were felt more strongly and the fear of deportation was decisive in the attitudes of asylum seekers. Some of the asylum seekers interviewed saw the idea of migration from the region, and economic difficulties were more dominant in the background of this idea. While Turkish citizenship and knowing Turkish seem to prevent discrimination in many cases, it also increases the awareness of discrimination in some cases. As a result of the interviews with Syrian asylum seekers, it was seen that the discrimination situations experienced were not carried out systematically with the identification of certain problem areas and examples of discrimination. In other words, the discriminatory behaviors faced by Syrian asylum seekers were generally carried out personally by citizens or officials. In addition, during the meetings, NGOs, philanthropists and Turkish neighbors provided significant support and assistance after the disaster, as expressed by Syrian refugees.

1. Giriş

Tarih boyunca çeşitli nedenlerden dolayı insanlar, yer değiştirmek/mekândan ayrılmak durumunda kalmışlardır. Bu süreç göç kavramıyla ifade edilirken, yaşanan göç hareketlerinin birden fazla ve her hareketin de farklı temel motivasyonları bulunmaktadır. Yaşanan bu göç hareketleri çok yönlü etkiler doğururken; göç sonrasında bireyin ve toplumun inanç, düşünce, kural ve mevcut yapıları üzerinde güçlü veya zayıf değişimler gözlemlenmektedir. Nitekim göç alan ve göç veren yer, bu yer değiştirme durumundan etkilenmekte ve bu etki düzeyi siyasal, sosyal, ekonomik vb. birçok alana temas etmektedir. Ayrıca göçün itici ve çekici nedenleri de göç alan ve göç veren yerler için farklılıklar taşımaktadır. Ekonomik nedenlerle gerçekleşen göç hareketleri olduğu gibi “yaşama hakkını” devam ettirme gerekçesi ile de göç hareketleri yaşanmaktadır. Şüphesiz bu ve benzeri durumlar göç hareketlerinin temas ettiği alanları ve etkilerini çeşitlendirmektedir.

Türkiye tarih boyunca birden fazla ve farklı saikler üzerinden göç hareketlerinin rotası haline gelmiştir. İnsanlar ekonomik ve siyasi nedenler veya güvenlik gerekçesiyle Türkiye’ye yönelmiş ve bu yönelim sıklıkla devam etmiştir. Özellikle de Arap Baharı sonrası Suriye’de meydana gelen güvensiz ortam, insanların temel hakları olan yaşama hakkını devam ettirme gerekçesiyle Türkiye’ye yönelmelerine neden olmuş ve Türkiye ciddi bir göçmen kitlesiyle karşı karşıya kalmıştır. Türkiye’nin maruz kaldığı göçmen kitlesinin büyüklüğü, göçün etki alanını ve derinliğini önemli ölçüde etkilemiştir. Bu süreçte gerek siyasal alanda gerek toplumsal yapıda “göçmen” konusu ayrı başlık altında incelenmiş ve tartışmalara konu olmuştur. Bu tartışmalar ise ekonomik sorunların görüldüğü zamanlarda artarak gündemde yer alırken; yaşanan toplumsal sorunlar sonrasında da kendisine yer bulmuştur. Sorun alanlarının siyasal ve toplumsal yapıya temas ettiği noktalarda göç ve daha özelinde de Suriyeli göçmenler konusuna ayrı bir parantez açılmış ve incelenmiştir.

Asrın felaketi olarak nitelendirilen ve Türkiye için büyük tahribatlara neden olan 6 Şubat depremleri sonrasında da birçok yeni sorun alanı ortaya çıkmıştır. Yaşanan bu büyük depremlerin birden fazla il üzerinde yıkımlara neden olması, sorun alanlarını çeşitlendirmiştir. 6 Şubat günü benzer büyüklükte ve yıkımda birden fazla depremin yaşanması ulaşım, sağlık, iletişim, eğitim, ekonomi, alt yapı ve birçok alanda sorunlar doğururken göç konusu da ayrı ele alınması gereken bir alanı oluşturmaktadır. Özellikle depremin yaşandığı bölgelerde toplumun “iyi hal” durumunu kısa/uzun vadeli olarak yitirmesi ve bölgede meydana gelen krizler bireyin ve toplumun göçmenlere bakışlarını etkileyebilme potansiyeline sahiptir. Bölgede yaşayan göçmenlerin bölge halkı ile beraber depremden etkilenmeleri ve göçmenlerin sonrasındaki kriz

ortamında ayrımcılık durumuna maruz kalıp kalmadıkları bu araştırmanın temel sorusunu oluşturmaktadır.

Göçmenlerin ayrımcılığa maruz kalmaları, toplumla bütünleşmelerini zayıflatacağı gibi toplumsal yapıda bir kutuplaşmaya da sebebiyet verebilecektir. Ayrıca göçmenlerin hem depremden tüm toplum gibi olumsuz etkilenmesi hem de deprem sonrasında ayrımcılıkla karşı karşıya kalması deprem sonrasındaki zorlu süreci daha da zor hale getirmektedir. Toplumsal yapıdan kopmuş, ayrımcılığa maruz kalmış ve böylece sıklıkla kin ve nefret duygularıyla karşılaşan veya bu duyguları taşıyan göçmenler ise sonrasında birçok yasa dışı örgüt tarafından “hedef kaynak” olarak görülebilecektir. Araştırmanın bu bağlamda Suriyeli göçmenlerin deprem sonrasında yaşadığı sorunların ve ayrımcılıkların tespit edilmesi, literatüre sağlayacağı katkı ve konu ile ilgili yetkililere fikir vermesi bakımından önem arz ettiği düşünülmektedir. Nitekim deprem öncesinde Suriyeli göçmenlerin Türkiye’de yaşadıkları şehirlerde karşılaştıkları sorunlar ve ayrımcılık konularını belirlemeye çalışan araştırmalar olduğu görülmektedir (Aslan & Güngör, 2019; Barın, 2023; Bulut vd., 2018; Diker & Karan, 2021; Doğan & Ünal, 2021; Doğanay & Keleş, 2016; İnce & Shiko, 2021; Polat & Kaya, 2017; Koçak & Küçük, 2020; Tümtaş, 2018). Ancak deprem sonrası Suriyeli göçmenlerin yaşadıkları sorunları veya ayrımcılığı ele alan araştırmaların sınırlı sayıda olduğu görülmektedir (Duruel, 2023; Kılıç, 2023). Deprem bölgesinde yaklaşık 1.7 milyon Suriyeli göçmenin yaşadığı, bunun da Türkiye’deki Suriyeli göçmenlerin yaklaşık yarısına denk geldiği görülmüştür. Bu nüfus deprem bölgesinin toplam nüfusunun da %12’sini oluşturmaktadır (Semerci vd., 2023: 471). Dolayısıyla çok büyük bir nüfus kitlesiyle karşı karşıya olunduğu anlaşılmaktadır. Böyle büyük bir nüfus kitlesi Türk nüfusa entegre olmakta sorun yaşadıkça ayrımcılık da daha belirgin hale gelmektedir. Suriyeli göçmenlerin deprem ve sonrasında karşılaştığı güçlükleri ele alan bu araştırma boyunca göçmenlerin ayrımcılık durumuna maruz kalıp kalmadıkları deprem sonrası ile ilgili “acil kurtarma ve yardım”, “barınma”, “fizyolojik ihtiyaçlar”, “geçim”, “güvenlik”, “tahliye ve seyahat”, “dayanışma”, “göç ve yeni hayat” ve “ayrımcılık” kategorilerinde ele alınmıştır.

2. Ayrımcılık Kavramı Üzerine

Ayrımcılık kavramı geniş bir alana ve tanıma sahiptir. Kavram, bireyin sahip olduğu cinsiyet, ırk, din, renk, dil veya etnik kökenden dolayı farklı bir davranışa maruz kalmasını ifade etmektedir. Bireyler eğitimden istihdam olanaklarına kadar çok geniş bir alanda ayrımcılıkla karşı karşıya kalabilmektedir (Akdemir, 2014: 891). Nitekim ayrımcılık durumunun yaşanması için zihinlerde bir arka planın ortaya çıkması gerekmektedir. Bu zihinsel

yapı bireylerde veya toplumlarda cinsiyet, ırk veya din gibi özelliklerin ön plana çıkartılarak bir yanda “ben” ve “öteki” oluştururken diğer taraftan öteki olarak tanımlanan kişi veya gruplara karşı önyargılarla beraber ayrımcılığın temelini oluşturmaktadır (Aksaç & Akdağ, 2015:6). Bu temel üzerinden ortaya çıkan ayrımcılık farklı biçimlerde görülebilmektedir (Uluslararası Af Örgütü, t.y.):

- Irksal ve etnik aidiyet temelli ayrımcılık: İnsanların etnik nedenlerle maruz kaldıkları ayrımcılık biçimidir ve dolayısıyla da ırkçılık sistematik bir şekilde gerçekleşmektedir.
- Yabancı düşmanlığı olarak da sınıflandırılabilen yabancı uyruklu kişilerin maruz kaldığı ayrımcılık: Bu ayrımcılık biçimi büyük oranda ırkçılık ve üstünlük algısına dayanırken; bu ayrımcılık biçiminin tetiklenmesinde veya artış göstermesinde siyasi rekabetin getirdiği etkiler de bulunmaktadır. Çünkü bir ülkede sosyal veya ekonomik sorunlarla karşı karşıya kalındığında günah keçisi arayışları görülebilmektedir.
- Cinsel yönelimleri ve cinsiyet kimlikleri üzerinden ayrımcılık: Özellikle de bazı ülkelerde bireylerin cinsel yönelimleri ve cinsiyet kimlikleri nedeniyle birçok alanda adil olmayan muamele ile karşı karşıya kalma biçiminde gerçekleşmektedir.
- Toplumsal cinsiyet ayrımcılığı: Birçok ülkede kadınların ve kız çocuklarının maruz kaldıkları ayrımcılık durumunu ifade etmektedir. Özellikle de bazı ülkelerdeki ayrımcı yasalar nedeniyle kadınların ve kız çocuklarının birçok haklarında görülen sınırlandırmalar öne çıkmaktadır.
- Kasta dayalı ayrımcılık: Özellikle Asya ve Afrika’da görülen işe ve soya dayalı bir ayrımcılık biçimidir.
- Engellilik temelinde ayrımcılık: Dünya nüfusunda önemli bir orana sahip olan engelli bireylerin, birçok toplumda dışlanmaya maruz kalması durumunu ifade etmektedir.

Anayasalarda veya yasalarda ayrımcılık yasağının yer bulması bu konuda önemli bir alana işaret ederken; bu durum ayrımcılığın önüne geçme noktasında tek başına yetersiz kalmaktadır (Karan,2020:19). Ayrımcılık durumu ulusal ve uluslararası metinlerde yasaklanmıştır. Örnekler olarak engellilere yönelik BM Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme, cinsiyet özelinde BM Kadınlara Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi ve ırk temelli olarak BM Her Türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Sözleşmesi verilebilir (Aksaç & Akdağ, 2015: 6). Ayrımcılık durumu farklı şekillerde tezahür edebilmektedir. Genel olarak ayrımcılık 3 biçimde ortaya çıkmaktadır. İlk olarak doğrudan ayrımcılıkta belirli grupların haklarını kullanma ve bu haklardan faydalanma

noktasında geri planda tutulması süreci yaşanmaktadır. Bu ayrımcılık biçiminde insanlar arasında ırk, din, dil, cinsiyet, etnik köken ve benzeri farklılıklardan dolayı bir ayırım söz konusu olmaktadır. Bir diğer ayrımcılık biçimi olan dolaylı ayrımcılıkta ise ortada “tarafsız” gibi gösterilen bir süreç bulunmaktadır. Bir diğer ifadeyle herhangi bir yasanın veya politikanın net bir ayırma olanak tanımadığı görülürken; aslında bu tarafsızlık durumu belirli bir grubu orantısız şekilde etkilemektedir. Son olarak kesişimsel ayrımcılıkta ise diğer ayrımcılık biçimleri bir araya gelerek belirli grupların daha dezavantajlı konuma düşmeleri söz konusu olmaktadır (Uluslararası Af Örgütü, t.y.). Toplumda ayrımcılığın yöneldiği grup ve gruplara yönelik genellemeler ortaya çıkmaktadır. Nitekim bu genellemeler, önyargıları, olumsuz düşünce ve tahminleri sıklıkla içermektedir (Güven & Dönmez, 2023: 291).

3. Araştırma Yöntemi

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim (fenomenoloji deseni) kullanılmıştır. Olgu bilim ya da görüngü bilim olarak da adlandırılan fenomenolojik modelde algılar, duygular gibi olgulara odaklanarak özü görmek, sezmek hedeflenmektedir. Başka bir ifadeyle bu modeldeki araştırmalarda derinlemesine bir anlayışa sahip olmadığımız olgular üzerine odaklanılmaktadır (Şimşek, 2018: 97).

3.1. Katılımcılar

Nitel araştırmalar daha çok amaçlı bir şekilde belirlenmiş az sayıda örneklem ile yürütülür. Bu örneklem bazen tek bireyden bazen de küçük gruplardan oluşmaktadır (Strauss & Corbin, 2014 akt. Baltacı, 2018: 244). Eğer bir örneklemin seçimi araştırmacının evren ile ilgili kendi bilgilerine ve çalışmanın amacına bağlı ise bu tür örnekleme amaçlı örneklem denilir (Marczyk vd., 2005 akt. Baltacı, 2018: 245). Önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışması olan ölçüt örnekleminin (Marshall & Rossman, 2014 akt. Baltacı, 2018: 254) kullanıldığı bu araştırmada; ölçüt olarak Suriyeli göçmen olmak, Malatya’da deprem öncesi ve sonrası ikamet etmek, depremi Malatya’da veya deprem bölgesinde yaşamak olarak belirlenmiştir. Amaçlı örnekleme 20 Suriyeli göçmen çalışma için belirlenmiş ve belirlenen Suriyeli göçmenlerle görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmeler sırasında alınan bilgiler analiz edilerek kodlamalar yapılmıştır. Araştırmanın katılımcıları olan Suriyeli göçmenlerden elde edilen bulgular alıntılarla desteklenmiştir. Türkçe bilen Suriyeli göçmenlerle doğrudan Türkçe bilmeyen Suriyeli göçmenlerle ise tercüman aracılığıyla görüşmeler yapılmıştır.

Tablo 1.

Görüşme Yapılan Suriyeli Göçmenlerin Demografik Özellikleri

Katılımcı	Etnik Köken	Cinsiyet	Eğitim	Meslek	Türk Vatandaşlığı	Türkçe Bilgisi	Medeni Durum
K1	Arap	Erkek	Üniversite	Öğretmen	Yok	Biliyor	Evli
K2	Türkmen	Kadın	Üniversite	Öğretmen	Var	Biliyor	Bekâr
K3	Arap	Erkek	Üniversite	Mühendis	Var	Biliyor	Bekâr
K4	Arap	Kadın	Üniversite	Öğretmen	Var	Biliyor	Evli
K5	Arap	Kadın	Üniversite	Öğrenci	Yok	Biliyor	Bekâr
K6	Arap	Erkek	Üniversite	Öğretmen	Var	Biliyor	Evli
K7	Arap	Erkek	Üniversite	Öğretmen	Yok	Bilmiyor	Evli
K8	Arap	Kadın	Ortaokul	Ev Hanımı	Yok	Bilmiyor	Dul
K9	Arap	Kadın	Lise	Ev Hanımı	Yok	Bilmiyor	Evli
K10	Arap	Erkek	Üniversite	Mühendis	Var	Biliyor	Evli
K11	Kürt	Erkek	Lise	Teknisyen	Yok	Bilmiyor	Evli
K12	Kürt	Kadın	Üniversite	Mühendis	Yok	Biliyor	Bekâr
K13	Arap	Kadın	Ortaokul	Ev Hanımı	Yok	Bilmiyor	Dul
K14	Arap	Erkek	Üniversite Öğrencisi	Öğrenci	Yok	Biliyor	Bekâr
K15	Arap	Erkek	Ortaokul	Tamirci	Yok	Bilmiyor	Evli
K16	Arap	Erkek	Lise	İnşaat Ustası	Yok	Biliyor (Az)	Evli
K17	Türkmen	Erkek	Lise	Kağıt ve Hurda Toplayıcısı	Yok	Biliyor	Evli
K18	Arap	Erkek	Üniversite	Garson	Yok	Biliyor	Bekâr
K19	Arap	Erkek	Üniversite Öğrencisi	Öğrenci	Var	Biliyor	Bekâr
K20	Arap	Kadın	Üniversite Öğrencisi	Öğrenci	Var	Biliyor	Bekâr

3.2. Veri Toplama Araçları

Amaçlı örneklem yöntemi kullanılarak deprem sonrasında sorun yaşayan Suriyeli göçmen kişilerle görüşmeler yapılarak bilgiler toplanmıştır. Katılımcılarla evlerinde, bazılarıyla çeşitli sivil toplum örgütlerinde (STK) ve İnönü Üniversitesi'nde görüşülmüştür. Veriler araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır.

3.3. Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilen veriler transkript edilmiş ve içerik analizine tabi tutulmuştur. İçerik analizi benzer verilerin belirli kavramlar ve temalar etrafında bir araya getirilmesi ve bunların anlaşılır biçimde düzenlenmesi sürecidir. Bu süreç, tümevarımcı analiz olarak da adlandırılmaktadır (Akbulut, 2018: 186). Verilerin analizinde katılımcılardan elde edilen veriler, kodlanmış, yapılan kodlamalar sonucunda “arama ve kurtarma”, “barınma”, “fizyolojik ihtiyaçlar”, “geçim”, “güvenlik”, “tahliye ve seyahat”, “dayanışma”, “göç ve yeni hayat” ve “ayrımcılık” kategoriler olarak belirlenmiştir.

4. Bulgular

Araştırma sonucunda elde edilen verilere dayalı olarak oluşturulan kategorilere ilişkin bulgular tablolar halinde bu bölümde sunulmuştur. Doğrudan alıntılarla elde edilen veriler desteklenmeye çalışılmıştır.

4.1. Arama Kurtarma ve Yardım İhtiyacı ile İlgili Bulgular

Tablo 2.

Arama Kurtarma ve Acil Yardım İhtiyacı

Arama Kurtarma ve Yardım	Katılımcılar
Acil yardıma ulaşamama	K5
Arama kurtarmaya ulaşamama	K20
Yetersiz arama kurtarma	K8, K5

Görüşülen 20 Suriyeli göçmenden 1'i acil yardıma, 3 tanesinin ise arama kurtarmaya ihtiyacı olmuştur. Acil yardım ihtiyacı duyan göçmen gerekli yerlerle iletişime geçemediği için acil yardım ihtiyacını karşılayamamış, acil kurtarmaya ihtiyaç duyan 3 kişiden 1 kişinin eşi 1 kişinin oğlu, gelini ve gelininin ailesi, diğer 1 kişinin ise ailesi enkaz altında kalmış babası, abisi, kız kardeşi vefat etmiştir. Arama kurtarmaya ihtiyaç duyan bu 3 kişiden 2 tanesi arama kurtarma konusunda ayrımcılık yapıldığını 1 tanesi ise yaşanan olumsuzluk ve sorunların ihmalden kaynaklandığını ifade etmiştir. Eşi enkazda ölen Suriyeli göçmen kadın:

Eşim enkazda kaldı. Kimse yardım etmedi. 3 gün sonra kurtarma ekibi geldi. Ses yok dediler hiç yardım etmediler. 2 Türk kişiyi çıkardılar. Onlar sağ mı ölü müydü bilmiyorum ama eşimi çıkarmadan gittiler. Akrabalarımız başka bir kurtarma ekibi çağırdı onlarla eşimin cenazesini çıkardık. Burada ayrımcılık olduğunu düşünüyorum (Ağladı) (K13).

Tıp öğrencisi olan ve babasını, kız kardeşini ve erkek kardeşini kaybeden ve ayrımcılık yaşandığını ifade eden Suriyeli göçmen kadın ise:

Ailem enkazdaydı, kurtarma ekibi gelmedi, tanıdıklarımız geldi, onlar kurtardı. Yardımda Türklere öncelik veriliyordu, kardeşim 21 yaşındaydı, enkazda yaralı çıktı, ameliyata alacaklardı, başka bir hasta almışlar bizi ertelediler, kardeşim sabaha vefat etti. Sadece bacakları zarar görmüştü. (K20).

Enkazda oğlunu, gelinini ve akrabalarıyla beraber toplam 13 kişiyi kaybeden bir diğer Suriyeli göçmen ise yaşanan sorunların ayrımcılıktan değil arama kurtarma ekibinin ihmalden kaynaklandığını şu şekilde ifade etti:

...AFAD (Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı) 3 gün çalışmalarına devam etti, 3 gün boyunca oğlum ve oğlumun kayınbabasının sesleri geliyordu, ancak 4.günü sabah enkaza geldiğimizde arama kurtarmacılar ölmüştür diyerek işlemleri durdurup, başka bir bina enkazına gitmişlerdi. Çalışmalara ara verildiğinde polise biz kurtaralım dediğimizde enkaza çıkmamızı engelledi. 1 Türk arkadaşım AFAD'a gittik durumu anlattık. AFAD müdürü 1 gün sonra yeni 3 ekip gönderdi. Bu ekip enkazdan 1 kadın sağ olmak üzere diğerlerini ölü olarak çıkardı, çıkarılan kadın 2 saat sonra öldü. Ayrımcılık olduğunu düşünmüyorum ancak ilk ekibin, işlerini düzgün yapmadığını düşünüyorum (K15).

Yaşanan ayrımcılık ve ihmal durumlarının sistematik ve kurumsal bir düzlem üzerinden değil de bireysel olarak görevlilerle yaşanan sorunlardan kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

4.2. Barınma ile İlgili Bulgular

Tablo 3.

Barınma Durumu

Barınma	Katılımcılar
Sorun yok	K3, K6, K9, K10, K14, K15, K19
Türk vatandaşlarına öncelik	K2, K4, K7
Çadır yetersizliği	K1, K4, K5, K7, K17, K18
Çadırın ortak kullanımından dışlanma	K4, K7
Konteyner verilmeme	K1, K13
Yurtlara alınmama	K11, K20
Suriyelilere ikamet yasakları (mahalle kotası)	K16
Farklı barınma bölgesi	K4
Ortak kullanım alanları	K4, K8
Ev bulmakta zorlanma	K12, K13, K16

Görüşülen 20 kişiden büyük bir çoğunluğu barınma sorunu yaşamıştır. Bu kişilerden 13'ü barınma sorunuyla karşı karşıya kalmış diğer 7 kişi ise herhangi bir barınma sorunuyla karşı karşıya kalmamıştır.

Görüşülenlerden çoğu kişinin barınma yardımına ihtiyaç duyduğu ve bu yardımları alırken önceliğin Türk vatandaşlarına verildiği; bu durumun ise bazı göçmenler tarafından ayrımcılık olarak görüldüğü anlaşılmıştır. Çadır dağıtımında, çadırın paylaşımında (çadır yetersizliğinden dolayı ilk günlerde bir çadırda birden fazla ailenin kalması gerekmiştir) konteyner verilmesi veya konteyner kente yerleştirilmesinde Türk vatandaşlarına öncelik verilmesi sorun olarak görülmüştür. Bazı Türk vatandaşları Suriyelilerle aynı çadır kentte ve aynı konteyner kentte kalmak istememiştir. Bu durum Suriyeli ve Türklerin ayrı çadır ve konteyner kentlere yerleştirilmelerine yol açmıştır. Hatta Suriyeli göçmenlere verilen

konteynerlerin Türk vatandaşlarına verilen konteynerlerle aynı nitelikte ve kalitede olmadığı da iddia edilmiştir.

Deprem sonrasındaki barınma ihtiyaçlarının giderilmesinde ayrımcılık yaşandığını ifade eden görüşmecilerden bir tanesinin ifadesi şu şekildedir:

Çadır dağıtımı sırasında Türk vatandaşlar dururken Suriyelilere mi vereceksiniz denildi. Ortak çadırda kalmak için Suriyeli olduğumuzu görünce çadırlarına kabul etmediler. Büyükşehir belediye başkanı geldi ve çadırdakilerin durumunu sordu. Vatandaşlar Suriyelileri buradan alın biz beraber kalmak istemiyoruz dediler. Sonra içinde oda gibi bölmelerin olduğu büyük çadır kuruldu. Isıtıcılar kuruldu çadırın yanına banyo, WC olan konteyner kuruldu. Onlara sadece Türkleri aldılar ve Türklere kullandırdılar. Bize çadıra ısıtıcı verdiler. Sonra oraya ısıtıcı olan bir çadır mescit kurdular. Sallantıdan dolayı AVM mescidine gitmekten korktuğum için çadır mescide gitmek istedim almadılar... Konteyner kente yerleştirilirken 1. etaba Türkleri alacaklardı. Benim Türk vatandaşlığım vardı, diğer akrabalarımın olmadığı için onları almıyorlardı. Türkleri aldıkları yere beni alacaklardı. Ancak oradaki yetkili kabul etmedi. Bizi de Suriyelilerle aynı yere yerleştirdiler (K4).

Barınma hususunda ayrımcılık yaşandığını ifade eden diğer görüşmecinin söylemleri ise:

İlk 3 gün çadır bulamadık, sokakta kaldık. Sonra çadır verildi ancak çadır yetersizliğinden bir çadırı 3 aile paylaşıyorduk. Bizimle çadırı paylaşan kadın, biz Türk'üz bu bizim hakkımız siz bizim hakkımızı alıyorsunuz dedi ve bizimle tartıştı (K7).

Barınma konusunda çadır ve konteyner özelinde ayrımcılık yaşandığını ifade eden Suriyeli görüşmecilerin dışında barınma konusu özelinde farklı şekillerde ayrımcılık yaşandığını ifade eden görüşmecilerde olmuştur. Bu görüşmecilerden eşi ölen kadın göçmenin ifadeleri ise şu şekildedir:

Fahri Kayahan'da bir parkta kızımın öğretmeni çadır verdi, orada kalırken görevli asker sen Suriyelisin burada ne işin var dedi (K8).

Benzer sorunlarla karşılaşan ve bu sorunlarda da ayrımcılık yaşandığını ifade eden bir diğer Suriyeli görüşmecinin ifadeleri ise şu şekildedir:

... Bursa'ya gittik, ... abilerimin ikisi evli bunlar ailelerini Suriye'ye gönderdiler ev bulamadığımız için, kendileri Maraş'a döndü. Kiralık ev pahalıydı hem Suriyeli olduğumuz hem de kalabalık (10 kişi) olduğumuz için ev vermiyorlardı. Ben ve

abimin vatandaşlığı var annem ve diğer abimin vatandaşlığı yok, biz yurttaki kalıyorduk, ancak annem ve diğer abimi yurda almıyorlardı, Suriyelileri yurtlara almıyorlardı. Depremden sonra Türk vatandaşlığı olan ablamın kocası bir arkadaşı aracılığıyla Sakarya'ya arkadaşının evine sonra KYK (Kredi ve Yurtlar Kurumu) yurduna yerleşmişlerdi. Bursa'dayken aradılar, buraya gelin dediler. Biz de otobüsle Sakarya'ya gittik, annemin vatandaşlığı yok diye yurda almadılar, sadece bir gece kaldık. Yurt müdürü ayrımcılık yapmıyordu, kural olarak Suriyelileri yurda almıyorlardı. Yurt müdürü bize yardımcı oldu, depremedeye boş evini veren bir aile buldu, o evde ücretsiz 6 ay kaldık (K20).

Barınma sorununu giderirken yurt özelinde karşılaşılan yukarıdaki sorunun bir benzerini başka bir göçmen şu şekilde ifade etmiştir:

Bir Türk tanıdık vasıtasıyla yurda yerleştirildik. Yurttaki sadece 2 Suriyeli aile vardı, bir gün sonra Suriyeliler çıkartılacak diye söylenti çıktı, kızımın Türk vatandaşlığı var o imza attı ben ve eşim imza atmadık... (K11).

Barınma konusunda yaşadığı sorunları (genel sorunlar) ve ayrımcılık durumlarını ifade eden Suriyeli son görüşmeci ise:

Evim ağır hasarlıydı, il dışına gidip geldikten sonra bir Türk arkadaşım aracılığıyla ev buldum, sözleşme yaptım, taşındım. Ancak göç idaresi o mahallenin Suriyelilerin ikametlerine yasak olduğunu söyledi. Suriyelilerin kaldığı merkez mahalleler zaten yıkıldı. Başka bir şehre gitmeye de izin verilmiyor, Suriyelilere ev verilmiyor, verildiğinde de pahalı veriliyor, ayrıca bazı mahallelere ikametgâh izni verilmiyor. Yaşadığım mahallede kurallara aykırı yasadışı olarak kalıyorum. Oğlum ve kızım başka şehirde üniversite okuyorlar, bizim adres kaydımız olmadığından oğlumun ve kızımın da adres kaydı yok. Okudukları şehre izinsiz olarak gitmek zorunda kaldılar (K16).

Çalışma kapsamında barınma konusunda Suriyeli göçmenlerle yapılan görüşmelerde göçmenlerin önemli barınma sorunları ile karşı karşıya kaldıkları ve bu sorunların farkında oldukları anlaşılmaktadır. Ayrıca göçmenlerin deprem sonrasında karşılaştıkları sorunların herkes tarafından maruz kalınan ve depremin getirdiği afet sorunları olduklarına dair çoğu göçmende farkındalığın olduğu görülmüştür. Ancak barınma sorunu sırasında ayrımcılığa maruz kaldığını ifade eden göçmenler, genel anlamda deprem öncesinden gelen mahalle kotası ya da başka şehre gidememe gibi kurallar neticesinde de sorunlarla karşılaştıklarını ifade

etmişlerdir. Ayrıca Suriyelilerin büyük ölçüde ev kiralarken ayrımcılığa maruz kaldıkları ve sorunlarla karşılaştıkları görülmüştür. Ev kiralama noktasındaki sorunların arka planında ise Suriyeli olmalarının olduğu genel olarak ifade edilmiştir.

4.3. Fizyolojik İhtiyaçlarla İlgili Bulgular

Tablo 4.

Fizyolojik İhtiyaçlar

Fizyolojik İhtiyaçlar	Katılımcılar
Sorun yok	K1, K3, K6, K8, K9, K10, K11, K14, K15, K16, K18, K19, K20
Türk vatandaşlarına öncelik	K2, K4, K17
Türk vatandaşlarının suçlamaları	K4, K5, K7, K12, K13, K14

Yeme içme, kıyafet battaniye ve temizlik ürünler gibi fizyolojik ihtiyaçların karşılanmasında çok sorun yaşanmadığı ihtiyaçların karşılandığı ancak buna karşın 6 göçmen fizyolojik ihtiyaçların giderilmesi için yapılan yardım dağıtımında ayrımcılık yaşandığını ifade etmiştir. Katılımcılarla yapılan görüşmede sorun yok biçiminde cevap verenlerin fizyolojik ihtiyaçların karşılanmasında sıkıntı yaşamadıkları ve bu yardımları alabildiklerini ifade etmiştir. Katılımcıların deprem sonrasında fizyolojik ihtiyaçlara gerek duydukları ancak bu ihtiyaçların devlet, STK'lar ve komşular tarafından karşılandığı için bu durumu herhangi bir sorun kategorisinde ele almamışlardır.

Fizyolojik ihtiyaçlarla ilgili yardımların dağıtımını sırasında ayrımcılıkla ilgili olarak bir kadın göçmen şu ifadeleri kullanmıştır:

Yemek ve yardımlar sırasında vatandaşlardan çok ayrımcılık gördük. Çorba dağıtımını sırasında hem vatandaşlar hem görevliler öncelik Türk vatandaşına Suriyeliler sıradan çıkın kalırsa vereceğiz çocukları bırakıp ayrıldık sonra çocuklarla gönderdiler. Battaniye dağıtımını sırasında görevli sadece Türklere veriyoruz dedi, ben Türk vatandaşım dedim ama sen Suriyelisin dedi. Durumumu (hamilelik) açıkladım ama vermedi diğer görevli söyleyince verdi ... Ayrımcılık var diye yer değiştirdim. Doğa cadde AVM'nin orda Türklerin olduğu yerde Kızılay yemek dağıtıyordu. Biz AFAD'dan yemek alıyorduk. Onların yemekleri daha güzeldi ama biz olay çıkmasın ve bize hakaret edilmesin diye oraya gitmiyorduk. Ayrıca peçete ıslak mendil bez vb. dağıtımında Türkler ne zaman istese sorgulamadan ve çok veriyorlardı biz istediğimizde ise sorguluyor az veriliyordu ve yazılıyordu... AFAD görevlilerinden sadece bir tanesi yardım dağıtırken kızıyor bağırarak hakaret ederek yardım dağıtıyordu diğerleri öyle değildi merhametliyidiler... Orda kaldığımız sürede haftada 3-5 kez hakaret ve laf işitme

şeklinde kötü muameleye maruz kalıyorduk ... Banyo vb. ihtiyaçlar için gidildiğinde o kişi her zaman Suriyeliler yaptı Suriyeliler çaldı vb. ifadeler kullanarak suçu Suriyelilere atıyordu (K4).

Yardım dağıtımını sırasında karşılaşılan bazı durumlar aşağıdaki örneklerde görülmektedir: AVM otoparkındaki tek Suriyeli bizdik, ancak yakınımızda çadırlarda Suriyeliler vardı. Bize yemek verildiğinde onlarda geliyordu, sıradaki vatandaşlar... Suriyeliler hakkında çok olumsuz ifadeler kullanıyorlardı. Ama biz cevap vermiyorduk. Çünkü tartışma çıkmasını istemiyorduk (K12).

Bazen yardım dağıtılırken, diğer insanlar Suriyeliler geldiler... dediği için yardım dağıtılırken bir daha yardım almadım. Paramla marketten aldım (K7).

... Şelalenin orada yardım dağıtılırken biz gittiğimizde ya da 16 yaşındaki oğlum gittiğinde sıradaki diğer insanlar deprem sizin yüzünüzden oldu, bu yardım size değil bize geldi, şeklinde ifadeler kullanıyorlardı (K13).

Türkmen kökenli Suriyeli göçmenin fizyolojik ihtiyaçların karşılanması sırasında karşılaştığı ayrımcılık sorunlarını şu şekilde ifade etmiştir:

...Bir keresinde gıda geldi. Muhtar sıraya geçin dedi, bize sıra gelince görevli "Suriyeliler arkaya geçsin" dedi. Bize yardım vermiyordu. Muhtar herkese gelmiştir dedi, Türkü Suriyelisi mi var diyerek adamlara kızdı, bizde kızdık çadıra döndük, yardımı Türklere verdiler. Türkmen olduğumuz ve Türkçe bildiğimiz için her şeyi anlıyorduk. Suriyelilere vermediler. Sonra muhtar oğluyla gıda kolisi gönderdi... sadece ilk başta böyle bir şey oldu (K17).

Bir başka Türkmen kökenli Suriyeli göçmenin ifadeleri şu şekildedir:

Kernek Parkı'nın orada çorba dağıtılırken önce Türk vatandaşlarına verileceğini Suriyelilerin kenarda beklemesi gerektiğini söylediler (K2).

Yardımlar sırasında bazen görevliler bazen diğer vatandaşlar Suriyelileri potansiyel suçlu görme ve damgalama, hakaret etme, olumsuz ifadeler kullanma şeklinde tavır ve davranışlar sergilerken; Suriyeli göçmenler ise bu durumlarda daha çok sessiz kalmayı veya kendini gizlemeyi, yardım almamayı, uzaklaşmayı ve yardımlardan istifade ederken çekinmeyi tercih etmişlerdir. Bu ayrımcılığın bazıları yardım görevlilerinden çoğunluğu ise diğer vatandaşlardan kaynaklanmıştır. Bu durum da ayrımcılığın kurumsal ve sistematik olmadığını göstermektedir.

4.4. Geçim ile İlgili Bulgular

Tablo 5.

Geçim Durumu

Fizyolojik İhtiyaçlar	Katılımcılar
Sorun yok	K4, K6, K7, K11, K14,
Olumlu etkilenme	K5, K16
Pahalılık	K1, K2, K3, K8, K9, K12, K13, K15, K17, K18, K19, K20
İşsizlik	K3, K10, K12, K15
Gelir kaynağının olmaması	K8, K15, K19
Deprem desteklerinin verilmemesi	K8, K15, K20
Çocuk çalıştırma	K8, K9, K13

6 Şubat'ta asrın felaketi olarak nitelendirilirken bu depremler deprem anının ötesinde de sorun alanlarına kaynaklık etmiştir. Bu bağlamda özellikle deprem sonrasında bölge halkı geçim noktasında belirli zorluklarla mücadele etmek zorunda kalmıştır. Bölgede yaşayan ve görüşme yapılan 20 katılımcıdan 5 kişi sorun yok derken, 2 kişi olumlu etkilendiğini ifade etmiş geri kalan 13 kişi ise deprem sonrasında geçim konusunda sorunlarla karşı karşıya kaldıklarını ifade etmişlerdir. Görüşmeler sırasında göçmenler deprem sonrasında hayırseverlerin, komşuların ve devletin yardımlarının geçimlerine katkı sağladığından bahsetmişlerdir.

Deprem sonrası süreçte geçim sıkıntısı yaşadıklarını ifade eden Suriyeli göçmenlerin ifadeleri ise şu şekildedir:

Kalacak yer olmadığı için mühendis olarak çalıştığım işimden ayrıldım, işsiz durumuna düştüm yaklaşık 4 ay çalışmadım (K3).

Çok zor oldu, eşim öldü, kimse çalışmıyor, 13, 15 ve 16 yaşında çocuklarım çalışıyor. Kızılay kartı var ama bazen çocukların maaşlarını vermiyorlar, bundan dolayı oradan ayrılıp yeni işe girdiler. Depremde ölenler için 100.000 TL (Türk Lirası) verildi, ancak ben o yardımı alamadım. Bu durum geçim yönünden olumsuz etkiledi (K8).

Dul maaşı alıyordum, kiram 800 TL idi, Kızılay kart ile geçiniyordum. Gıda konusunda dernek ve hayırseverler yardım ediyordu, idare ediyorduk, oğlum okuyordu. Oğlum okulu bıraktı 1 aydır, şimdi tesisatçıda çalışıyor, geçimimizi o sağlıyor ve Kızılay kart var ev kiram 4000 TL geçim şartları çok zorlaştı (K13).

5 Çocuğum var. Eşim Mısır'da çalışıyor, aylık 300 dolar gönderiyor kira 1500 TL ama yılbaşında 6000 TL olacak. Mısır'da yaşayan babam bazen yardım gönderiyor. Depremden sonra maddi durumum olumsuz etkilendi. Pahalılıktan dolayı durumumuz kötüleştiğinden çocuğu okuldan aldım. İşe gitti ama astım hastası olduğu için şimdi işe gidemiyor. Bazem komşularımız yardım ediyor (K9).

Ekonomik durumumuz çok kötü oldu, eski yerde çalışmamız idare ediyordu ancak depremden sonra kira arttı, iş bulamadık, kardeşim iş kazası geçirdi. O da çalışmıyor eşyalarımız hepsi gitti (K12).

Geçim durumum çok kötü oldu, sıfıra indik, beyaz eşya tamir dükkânım vardı, dükkânı kapattım, sadece Kızılay kartım var, onunla geçiniyorum, daha doğrusu geçinemiyorum. Durum çok kötüleşti, Geçinmek için çalayım mı ne yapayım bilmiyorum. Malatya'dan çıkmalıyız. İş yok, çare bulamazsak durum çok kötü. Çıkarsam ve yakalanırsam Suriye'ye gönderilirim. Çok zor durumdayız ne yapacağımı bilmiyorum (K15).

Babam inşaat mühendisiydi ancak çalışmıyordu annem Hatay'da Arapça öğretmenliği yapıyordu, ancak artık çalışmıyor şu anda İstanbul'da abimin yanında kalıyorlar. Ailemizin tek gelir kaynağı annemdi, artık çalışmadığı için ekonomik durumumuz çok kötüleşti. KYK bursu ve abimin desteği ile geçiniyorum (K19).

Abimin ve hayırseverlerin desteği ile geçiniyoruz.... Hiçbir şeyimiz kalmadığı için ekonomik durumumuz çok kötü etkilendi (K20).

Katılımcıların büyük çoğunluğu pahalılıktan dolayı geçim durumlarının zorlaştığını ifade etmişlerdir. Ayrıca kalacak yerlerinin olmaması ve dükkânının yıkılmasının işsizliğe yol açtığını ifade edenler olmuştur. Karşılaşılan ekonomik zorluklar karşısında akrabaların, STK'ların, hayırsever vatandaşların ve komşuların desteği önemli bir katkı sağlamıştır. Eşi vefat eden veya eşinden ayrı yaşayan kadınların geçim kaynaklarının olmaması veya kaybetmelerinden dolayı çocuklarını çalıştırdıkları görülmüştür. Geçinme ve işsizlik sorununu çözmek için başka şehre gitmek isteyenlerin ise seyahat engeli ile karşılaştıkları ve sınır dışı edilme korkusu da yaşadıkları anlaşılmıştır. Depremde yakınına kaybedenlerin ise devletin yakınına kaybedenlere verdiği 100 bin TL'lik desteği bekledikleri ancak alamadıkları görülmüştür.

4.5. Güvenlik ile İlgili Bulgular

Tablo 6.
Güvenlik Durumu

Güvenlik	Katılımcılar
Sorun yok	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K10, K11, K13, K16, K17, K18, K19, K20
Özel hayat ihlali	K8
Hasarlı binaların suç mekânına dönüşmesi	K9
Eşyalarının çalınması	K12, K14
Şikâyetten çekinme veya sessiz kalma	K9, K12, K15
Kendini güvende hissetmeme	K9

Deprem sonrası süreçte bölgede bireylerin kendilerini güvende hissetmeleri önemli bir hususu oluşturmaktadır. Güvenlik noktasında ise hem can güvenliği hem mal güvenliği ayrı bir boyutu meydana getirmektedir. Bu bağlamda görüşme yapılan 20 Suriyeli göçmenden 5 kişi deprem sonrasındaki süreçte güvenlik sorunu ile karşı karşıya kaldıklarını ifade etmiştir. Diğer 15 kişi ise herhangi bir güvenlik sorunu yaşamadıklarını belirtmiştir.

Güvenlik noktasında sorunlarla karşı karşıya kaldıklarını ifade eden Suriyeli göçmenlerin söylemleri şu şekildedir:

Çadırda kalırken, bir adam kampa geldi, görüşme yapıyordu. Adam benim videomu çekip yardım için Tiktok'da paylaşmış, haberim yok, bu adam yardım için paylaşmış ama bize hiç yardım yapmadı. Birkaç hafta sonra Türk komşular söyledi. Fark ettim hiçbir şey düşünemedim. Eşim öldüğü için çok dalgındım. O videoyu çeken AFAD görevlisiymiş, şikâyet ettim. AFAD'dan başka görevliler geldi. O adamı buldu. Tiktok videomu sildirdi (K8).

Çocuklar ve ben çok korkuyoruz. Çünkü çevredeki hasar gören binalara ve enkazlara uyuşturucu, içki ve fuhuş için gelenler oluyor, bunların bana ve çocuklarıma zarar vermesinden korkuyorum. Genelde geceleri kötü olaylar oluyor, polise şikâyet etmiyoruz çünkü orada yaşayan çok insan olmadığından bizden şüphelenirler ve bize zarar verirler korkusu yaşıyorum (K9).

Dört ay sonra evimize gittik, başkaları evimizde oturuyordu. Eşyalarımızın hepsi kaçırılmıştı, biz polise söyledik polisle beraber gittik, polis bize şikâyetçi misiniz diye sordu, biz Suriyeli olduğumuz için korktuk, kendimize güvenmedik ve şikâyetçi olmadık. Binadaki diğer komşularımızın da eşyaları çalınmıştı, şikâyetçi oldular (K12).

Evimi tahliye ettiğimde eşyalarımı apartmanın teras katına koydum, eşyalarımın bazıları çalındı ve zarar gördü (K14).

Eylülde Malatya'ya geldiğimizde önceden kaldığımız öğrenci evinde eşyalar çalınmıştı, ev sahibimiz bizi çıkardı şimdi yurttan kalıyorum (K19).

Katılımcılar genellikle güvenlik sorunu yaşamadığını ifade etmiştir. Özel hayatın gizliliği, eşyaların çalınması gibi sorunlar yaşanırken depremden dolayı terk edilmiş bina ve enkazların çeşitli suçlar için kullanılması büyük bir güvenlik sorunu oluşturmaktadır. Enkazların kaldırılması bu anlamda güvenlik açısından önem arz etmektedir. Katılımcıların kendini güvende hissetmediği için ya da hakkını alamayacağını düşündükleri için şikâyetçi olmaması dikkat çekmektedir.

4.6. Tahliye ve Seyahat ile İlgili Bulgular

Tablo 7.

Tahliye ve Seyahat Durumu

Tahliye ve Seyahat	Katılımcılar
Herhangi bir yere gitmeme	K1, K2, K5, K6, K10, K11, K17, K18
Sorun yok	K4, K7, K8, K12, K13, K15, K17, K18
Sınır dışı edilme korkusu	K14
Tahliye sürecine alınmama	K3, K9, K20
Tahliyede Türk vatandaşlarını olumsuz tepkisi	K3
Yetkililerin zorluk çıkarması ve kötü muamelesi	K16
Tahliye yardımı alamama	K16
Garip ve yabancı hissetme	K9
Bürokratik zorluklar ve kuralların zorluğu	K14, K16
Kendini gizleme ve sessiz kalma	K3

Deprem süreci çok yönlü etkiler doğururken hemen her alanı etkileyen ve depreme maruz kalan birçok kişiyi sorunlarla karşılaştıran bir dönemi ifade etmektedir. Nitekim tahliye konusu da deprem sonrasında depreme maruz kalan kişiler için önemli bir yere sahiptir. Bu çerçevede görüşme yapılan 20 Suriyeli göçmenden 8 kişi herhangi bir yere gitmezken, 7 kişi sorunsuz tahliye olduğunu ifade etmiştir. Geri kalan 5 kişi ise farklı sorunlarla karşı karşıya kaldığını belirtmiştir.

Tahliye sırasında sorun ve ayrımcılık yaşayan Suriyeli göçmenlerin bazı ifadeleri şu şekildedir:

Havaalanında hem görevliler hem de diğer insanlar Suriyeli ve yabancı olanları sıradan çıkardılar -yaklaşık 50-60 kişiyi- Suriyelisiniz siz bekleyin Türkler gitsin, kalırsa siz gidersiniz, siz savaşta kaçtınız ölmeyi hak ediyorsunuz şeklinde ifadeler kullandılar. Ben Türk vatandaşı olduğumdan ve çok konuşmadığımdan sorun yaşamadım. Sırada beklerken bir arkadaşımın Arapça konuşunca saatlerce aynı sırada olduğumuz önümüzdeki adam ve annesi vardı. Adam, annemden uzak durun, annemi ezdiniz diye çıkıştı, bende Türkçe konuşup saatlerdir durumumuzun aynı olduğunu sorun olmadığını söyledim, çok bağırdı ileri geri konuştu. Türkçe konuşunca adam biraz sakinleşti, sustu. Türk vatandaşı olmam ve Türkçe bilmem birçok durumda sorun yaşamamı engelledi. 18 saat bekledikten sonra bende dâhil Türkler giderken Suriyeliler halen bekliyordu (K3).

Havaalanında İstanbul'a uçak için kız ve erkek kardeşim ve çocuklarla sıradaydık. Uçağın merdivenlerinin oradayken bir Türk erkek yolcu "Suriyelisin arkaya geç" dedi. "Biz de insanız hepimiz depremi yaşadık" dedik. Adam Suriyelisin geri git

diyerek tartıştı, diğer adamlar araya girdi ve jandarma geldi. Sorun büyümeden çözüldü. (K9).

Ankara'ya gidip döndük, sorun yaşamadık, ancak süre uzatma için Ankara'da göç idaresindeki tercüman Suriyelilere kötü davranıyordu (K12).

Göç idaresi başta izin vermedi, sonra herkese 6 ay izin verdi, Bizlerin Antalya'ya gitmesi serbestti, ancak Antalya göç idaresi izin vermedi sorun çıkardı. Antalya'da Gazipaşa belediyesine gittiğimizde kayıt yaptırmak için gittik, kayıt yapmadılar. Ancak Türkleri kayıt yapıyorlardı. Suriyeli olmaz diyerek kayıt yapmadılar. Yolda giderken izin ve polis araması sorundu, hiçbir tahliye yardımı almadık. Gazipaşa Kaymakamlığı ve belediyenin depremzede kayıt yerine kayıt olmak için gittik, ancak Suriyelileri kayıt yapmıyoruz dediler (K16).

Biz tahliyede sorun yaşadık, araç yoktu ve bizi almıyorlardı, dayım araç göndermeseydi biz çıkamazdık (K20).

Genel olarak Suriyelilerin toplu tahliyelerde (otobüs, uçak, tren vb.) Türk vatandaşları tarafından dışlandıkları belirlenmiştir. Hatta bazı Türk vatandaşlarının Suriyelilerin kişiliklerini incitici ve ağır ifadeler kullandıkları da tespit edilmiştir. Bazı Suriyelilerin bu kötü muameleden kurtulmak için kendilerini gizledikleri ve Suriyelilerle Arapça bile konuşmadıkları anlaşılmıştır. Türk vatandaşı olmak ve Türkçe bilmek çok rahat tahliye olma ve seyahat etme imkânı sağlamıştır.

4.7. Dayanışma ile İlgili Bulgular

Tablo.8

Dayanışma Durumu

Dayanışma	Katılımcılar
Değişiklik yok	K1, K6, K7, K8, K13, K16, K17
Türklerle ilişkilerin gelişmesi	K9, K11
Sınır dışı edilme korkusu	K14, K15
Türklerden, sorunlardan ve polisten uzak durma ve kaçınma	K20
İki duyguyu beraber yaşama	K2, K5, K10
Türk toplumuna karşı olumsuz duygu	K3, K4, K12, K18, K19
İnsanlardan ya da tavırlarından nefret etme	K3
Garip ve yabancı hissetme	K9
Bürokratik zorluklar ve kuralların zorluğu	K14, K15
Kendini güvende hissetmeme	K3, K10, K12, K20
Topluma olan güvenini ve inancını kaybetme	K3, K12, K18

Suriyeli göçmenlerle yapılan görüşmelerde dayanışma başlığı altındaki soruya verilen cevaplardan 7 kişinin süreçten olumsuz etkilenmediği anlaşılırken diğer kişiler çeşitli nedenlerden dolayı Türklere karşı duygularının olumsuz olduğunu ifade etmiştir.

Suriye'den ayrıldığımız zamanki gibi üzüntü hissettim. Kardeşime saldırıldığı için kendimi garip ve yabancı hissettim, Suriyeli olduğumdan bu muameleye tabii olduğumu hissettiğim için çok üzüldüm (K9).

Görüşmeler sırasında deprem sonrasındaki sürecin dayanışma duygusunu olumsuz yönde etkilediğini ifade eden görüşmecinin söylemleri şu şekildedir:

Ayrımcı tavırlar arttı. Türklerden uzak duruyorum. Herhangi bir sorun olduğunda hemen Suriye'ye geri gönderiliyoruz. Depremden sonra durumumuz daha iyi olur diye umuyorduk, daha kötü oldu, baskı altında kalıyoruz. Seçimlerden sonra durumumuz iyileşir diye umuyoruz (K15).

Türk vatandaşı olan ve Türkçe bilen tahliye sırasında sıradan çıkarılmaya ve ayrımcı muameleye şahit olan ve ses çıkarmayıp kendini gizlemek zorunda kalan Suriyeli göçmen:

Bazı Suriyeliler bu ayrımcı muameleye tepki gösterdi ama hiçbir etkisi olmadı, o anda insanların tavrından nefret ettim, görüşlerim değişti çok olumsuz düşüncelere sahip oldum. İnsanlara olan inanç ve güvenim azaldı... Ayrımcılık ve dışlama önceleri çok azdı ancak depremden sonra çok fazla yakınımıdaki insanlardan ayrımcılık ve yabancı nefreti gördüm ve şahit oldum, kendimi güvende hissetmiyorum (K3).

Suriyeli göçmenlerle yapılan görüşmelerde göçmenlerden deprem sonrasındaki süreçten hem olumsuz yönde etkilendiğini hem de bu süreçte ayrımcılıkla karşı karşıya kaldıklarını ifadeleri şu şekildedir:

Sosyal medyaya baktığımızda çok ayrımcılık ve ırkçılık görüyorum. Bunu artık normal görmeye başladım. Burada yaşamaktan memnunum ama rahat değilim. Ben ve eşim Türkçe bildiğimiz için sorun yaşamıyoruz ancak babam, annem, kardeşim ve kız kardeşimin durumu beni endişelendiriyor. Onlar Türkçe bilmedikleri için sorun yaşıyorlar (K10).

Annesi Türkmen Babası Arap olan Suriyeli göçmenin ifadeleri şu şekildedir:

Kardeşimin olayından sonra Türklere karşı bir dargınlık, kızgınlık ve kırgınlık oldu (K18).

Yaşadığım olumsuzluklardan dolayı Türklere karşı bir soğukluk ve güvensizlik ve onlar tarafından dışlandığımızı hissediyorum. Eskisi gibi çok iyi olduklarını düşünmüyorum (K12).

Ayrımcılık yapan arkadaşlarıma yardım etmemeyi düşünüyorum. Hepsine değil ancak söz ve tavırlarından dolayı bu tür insanlara sevgi ve saygı duymamaya başladım (K19).

Genel olarak üzülüyorum, evet çok yorulduk, ama kimse özellikle Suriyeli olan kimse Türkiye’de güvende değil, bir sorun olduğunda kimse şikâyet edemiyor, hakkını arayamıyor ve alamıyor. Resmi işlemlerde çok sorun oluyor. Örneğin bir mahallede oturuyor başka bir yere göçmek istese sorun oluyor. Hiçbirimiz özgür ve güvende değiliz. Benim vatandaşlığım var yine de güvende hissetmiyorum. Durumum vatandaş olmayanlara göre bir tık iyi, Türk vatandaşayım ama devlet kurumlarında Suriyeli olduğum anlaşılınca tavır ve bakışlar değişiyor. Rahatsız edici oluyor (K20).

Görüşme yapılan Suriyeli göçmenlerin deprem sonrasındaki süreçten çoğunluğunun olumsuz etkilendiği anlaşılmaktadır. Bu olumsuz etkilenmenin arka planında ise deprem sonrasında olumsuz ve ayrımcı tavırların etkili olduğu görülmüştür. Bu süreçte Suriyeli göçmenlerin polis korkusu, sınır dışı edilme çekincesi ve sorun yaşamamak için Türklerden uzak durma güdüsü ile hareket ettikleri anlaşılmıştır. Bazı göçmenlerin ise nefret ve güvensizlik hissine sahip oldukları görülmüştür.

4.8 Göç ve Yeni Hayat ile İlgili Bulgular

Tablo 9.

Göç ve Yeni Hayat Durumu

Göç ve Yeni Hayat	Katılımcılar
Düşünmüyor	K1, K6, K11, K14, K17
Yurtiçi göç düşüncesi	K2, K4,
Yurtdışı göç düşüncesi	K3, K5, K7, K8, K9, K10, K12, K13, K15, K16, K18, K19, K20
Ayrımcılık nedeniyle göç düşüncesi	K3, K12, K18, K19, K20
Deprem korkusu nedeniyle göç düşüncesi	K2
Ekonomik nedenlerle göç düşüncesi	K2, K7, K9, K10, K12, K13, K15, K19
Kişisel nedenlerle göç düşüncesi	K8, K9, K13
Türkiye’deki durumlarının belirsizliği nedeniyle göç düşüncesi	K15, K16

Görüşme yapılan Suriyeli göçmenlerden 15 tanesi deprem sonrasındaki sürecin de etkisiyle göç etmeyi ve yeni bir hayat kurmayı düşündüklerini ifade ederken; diğer 5 kişi ise göç etmeyi düşünmediklerini belirtmiştir. Göç etmeyi düşünen Suriyeli göçmenlerden 13 tanesi yurtdışı, 2 tanesi yurt içi, 1 kişi hem Suriye hem yurtdışı ve bir kişi ise yurt dışı veya yurt içi fark etmeksizin göç fikirlerini beyan etmiştir. Yurt dışına gitmek isteyenlerin büyük çoğunluğu Avrupa veya Amerika’ya göç etmek isterken, 2 tanesi Arap ülkelerine, 1 tanesi ise Avrupa ya da Suriye’ye göç etmek istediğini söylemiştir. Bu ifadelerden anlaşılacağı üzere göç etmek

isteyenlerden sadece 1 tanesi Suriye'ye gitmeyi düşündüğünü ifade etmiştir. Göç etmeyi düşünen 15 kişiden sadece 5 tanesi ayrımcılık nedeniyle 8 tanesi ekonomik nedenlerle, 2 tanesi kişisel ve çocuklarının eğitim kaygısıyla ve diğer 2 kişi ise hem belirsizlik hem de kuralların zorlaştığından dolayı göç etmek istediklerini ifade etmişlerdir.

Tabi ki Avrupa'ya ya da Amerika'ya gitmeyi düşünüyorum, bir olumsuzluk ya da kötülük olduğunda Suriyelilere atfedilmesi topluma olan güvenimi zedeledi. Bundan dolayı yeni bir hayat kurmayı istiyorum (K3).

Yaşadığımız olumsuzluklardan dolayı yurtdışına gitmeyi orada hayat kurmayı düşünmüyoruz (K12).

Depremden sonra Malatya'dan çıkmayı düşündüm. Ancak önceden de şimdide yurtdışına gitmeyi düşünüyorum. Hem ekonomik sorunlardan hem de ayrımcılıktan dolayı yurtdışına gitmeyi düşünüyorum (K19).

Kayıplardan sonra bu hayatta soğudum, bu ikinci sıfırdan başlama ama bu defa kayıplarımız var. Depremden önce Türkiye'de kalmayı düşünüyordum ama fikrim değişti. Bunun nedeni Suriyelilere olan tavırlardan dolayı. Vatandaşlığım olmasına rağmen kendimi güvende hissetmiyorum, fikrim değişti ve kafam çok karışık (K20).

Ekonomik nedenlerden dolayı gitmek isteyenlerden bazılarının ise şu ifadeler kullanmışlardır:

Ben Türk vatandaşıyım. Rize'ye taşınmak istedim. Orada tercümanlık yaparım diye. Ayrıca orada deprem olmuyor, ancak ailem sığınmacı statüsünde olduğu için Malatya'dan ayrılmayı gidemedim (K2).

Yurtdışına gitmeyi düşünüyorum, çünkü ben tek başıma çalışıp Suriye'deki aileme, Lübnan'daki kardeşime yardım göndermem gerekiyor. Ayrıca burada ailemi de geçindirmem gerekiyor (K7).

Eşimin yanına ya da yurtdışına gitmek istiyorum. Geçim durumu zorlaştığı için gitmek istiyorum (K9).

Belirsizlik ve kuralların zorlaşmasından dolayı deprem sonrasında göç etmek ve yeni bir hayat kurmayı düşündüğünü ifade eden kişilerin söylemleri şunlardır:

Benim Türklere karşı duygum değişmedi ancak devletin kuralları değişti bundan dolayı bizim durumumuz daha da zorlaştı, artık hakkımızı arayamıyoruz, çok korkuyoruz. Ufak bir itirazda veya olayda Suriye'ye geri gönderilme korkusu durumumuzu daha da kötüleştirdi. Hem maddi durumum çok kötü olduğundan

işsizlikten ve kurallar çok zorlaştığı için Suriye'ye değil Türkiye'den çıkmak istiyorum. Herhangi bir yer hiç önemli değil, burada geleceğimiz belli değil, çocukları okutmak istemiyorum. Bir geleceğimiz yok gideceğimiz Suriye'de bitti, Suriye'ye dönmek ölüme gitmektir. İş sıkıntısı yüzünden başka şehirlere gitmek kolaylaştırılması durumunda rahatlayabiliriz. Sorunlarla beraber insanlar baskı altında kalırsalar suç işleyebilirler, konumumuzun ve durumumuzun hukuki durumumuzun belli olması gerekiyor (K15).

Evet, Avrupa'ya gitmek istiyorum. Çünkü burada durumumuz ve haklarımız belli değil, birçok konuda kısıtlanıyoruz. Herhangi bir yere gitmede sıkıntı yaşıyoruz (K16).

Kişisel nedenlerden dolayı göç etmek istediğini ifade eden eşi vefat eden Suriyeli kadın göçmenin söylemleri ise şu şekildedir:

Malatya'da kalmak istemiyorum, eşimi ve eskileri hatırlatıyor, bundan dolayı yurtdışına gitmeyi düşünüyorum (K8).

4.9. Ayrımcılık Kategorisi ile İlgili Bulgular

Tablo10.

Ayrımcılık Kategorisindeki Diğer Durumlar

Ayrımcılık	Katılımcılar
Hizmet almada karşılaşılan ayrımcılık	K4, K16, K20
Fiziksel şiddete varan ayrımcılık	K4, K18
Aile bireylerinin karşılaştığı ayrımcılık	K9, K18
Sözlü, hakaret ve olumsuz ifade kullanma	K4, K9, K14, K16, K18
Tavırlardan kaynaklı ayrımcılık hissi	K4, K8, K14, K16, K18

Görüşme yapılan Suriyeli göçmenlerden yukarıda belirtilen kategorilerin dışında kendisinin ve aile bireylerinin karşı karşıya kaldığı çeşitli ayrımcı tavırlar aşağıda verilmiştir. Araştırmaya katılanların tamamına yakını bir şekilde ayrımcılığa uğradıklarını ya da şahit olduklarını beyan etmiştir. Göçmenlerin özellikle vatandaşlardan kaynaklı, yardım dağıtım sırasında ve diğer iş ve işlemler sırasında (yurtlar, noter işlemleri vb.) ayrımcılıkla karşı karşıya kaldıkları görülmüştür.

Suriyeli kadın göçmenin ifadeleri ise şu şekildedir:

Depremden önce vardı ama depremden sonra açık oldu ve arttı. Doğa Cadde AVM (Alış-veriş Merkezi)'ye namaz kılmak için mescide gittik. Orda bir bayan "Suriye'dekiler zaten çadırda kalıyor, siz de oraya gidin. Orada da çadırda kalırsınız, hiç olmazsa vatanınızda olursunuz." dedi. Depremden bir ay sonra

hastaneye gittim, sekreter sıra verdi. Doktor bizi tercüman olmadığı için almadı. Ben Türkçe bildiğimi söyledim ancak bir saat beklettiler. Tercüman gelmedi. Bunun üzerine sekreterle konuştum. Türkçe bildiğimi ve diğerlerine de tercümanlık yapabileceğimi söyledim bizi kabul etti. Beni muayene ederken “Suriyeli misin?” diye sordu. Evet dedim. Siz hep hamile kalıyorsunuz, geliyorsunuz. Sizin yüzünüzden kendi vatandaşlarıma bakamıyorum dedi. Ultrason cihazını karnıma çok bastırarak muayene ediyordu, ben de yüzüne bakarken bakma yüzünü çevir dedi, ben de muayene olmak istemediğimi söyledim ve çıktım, daha iyi ya dedi, CİMER (Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi) ’e şikâyet ettim, bir sonuç alamadım. Doğumda hemşire bebeğimi kucağıma verirken görüşürüz demeyeceğim zaten her yıl bebek doğuruyorsunuz zaten görüşeceğiz şeklinde ifadeler kullandı (K4).

Suriyeli bir kadın göçmenin ayrımcılık temasına verdiği cevap şu şekildedir:

Kızım okula gidiyor, velilerin toplantıda Suriyeli olduğum için nefretle baktıklarını hissediyordum (K8).

Diğer Suriyeli bir kadın göçmenin ayrımcılık temasına verdiği cevap şu şekildedir: Çocuk okuldayken sen Suriyelisin burada ne arıyorsun diyerek arkadaşları ile sorun yaşadı. Bir süre okulu bıraktı daha sonra okul idaresi görüştü ve çocuk tekrar okula başladı (K9).

Suriyeli erkek tıp öğrencisi olan göçmenin ayrımcılık konusundaki cevabı şu şekildedir:

Depremden sonra ayrımcılığın arttığını düşünüyorum. Toplumun beni istemediğini düşündüğümünden kendimi rahat hissetmiyorum. İnsanlardan ve sosyal medyadan gördüklerim beni rahatsız ediyor. Türkçe bilmeyenlerin daha çok ırkçılığa maruz kaldığını düşünüyorum (K14).

Suriyeli erkek göçmenin cevabı ise şu şekildedir:

Ev tutarken notere gittik, sözleşme yapacaktık, noter bizim ev sahibine Suriyelilere evi kiraya verme dedi, ev sahibi benim arkadaşım olduğu için işine bak sen işini yap dedi. Sözleşme ücreti olarak noter 2800 TL isteyince başka bir notere gittik 500 TL ücrete yaptık... Bir müşterim yanlış boya almıştı, malzemeciye gittik iade için boyayı tarif ettim, Türkçem iyi değil diye sen Türkçe bilmiyorsun, sen bu boyanın kalitesinden ne anlarsın dedi, ne olduğunu görünce sustum çıktık (K16).

Suriyeli erkek göçmenin ayrımcılıkla ilgili cevabı şu şekildedir:

Deprem öncesinde ayrımcılık, 5-6 yılda iki üç sefer oldu, ancak depremden sonra arttı... Bir Türk arkadaşım dedi ki Allah razı olsun Suriyelilerden. Onlardan başka hiç kimse biz yardım etmedi, Suriyeliler enkaza girdi, yardım etti dedi. Diğer bir

Türk tanıdık müşteri hayır yardım için değil hırsızlık için enkaza girdiler dedi... Depremden 4 gün sonra bir Suriyeli arkadaşımızdan haber alınamıyordu. Kardeşim Muhammed onun evini biliyorum dedi. Onun evine varmadan 2-3 sokak önce kardeşimi jandarma durdurup kimlik kontrolü yapmış. Suriyeli olduğunu anlayınca ellerini kaldır diyerek üst araması yapmışlar. Kardeşim maaşını 2 gün önce almıştı, ortalıkta hırsızlık var ve evler güvenli (depremden dolayı) değil diye kardeşim maaşını üstünde taşıyordu (10.000 TL), aramada üzerinde 10.000TL çıkınca jandarma hiçbir şey sormadan direk vurmuş, sen hırsızsın demiş, bu arada millette toplanmış dövme için. Bu arada bir polis gelmiş, kardeşimi geçici güvenlik noktasına götürüp sorgulamış. Bu parayı nereden aldın diye sormuş. Kardeşim de o paranın maaşı olduğunu, hırsızlık olduğu ve evlerin depremden dolayı güvenli olmadığı için parayı yanında taşıdığını söylemiş. Haber alamadığım bir arkadaşım var, onun evine gidiyordum demiş. Patronunun numarasını vermiş. Poliste aramış. Patron, o paranın onun maaşı olduğunu, iki gün önce elden verdiğini söyleyince polis inanmış. Dışarıda kardeşimi hırsız sanıp vurmak isteyen bekleyen kalabalıktan dolayı kardeşimi bırakmamış, sonra da o jandarmayı getirip özür diletmiş (K18).

Sakarya'da, belediyede ve sosyal yardımlaşma fonunda maddi, gıda yardımı ve otobüs kartında Türklere veriyorlardı Suriyelilere vermiyorlardı, yurttan da aynı oldu, resmi dairelerde ayrımcılık yapıyorlardı. Suriyelilere konteyner Türklerin ihtiyacı karşılandıktan sonra verildi. Aynı kalitede değil, klima ve benzeri şeyler Suriyelilerin konteynerinde yok. Ayrıca ailede kayıp için verilen 100.000 TL bize, Suriyelilere verilmedi. Vatandaşlar genelde çok yardımseverdi, ancak resmi kurumlar ve çalışanlar ayrımcı davranıyorlardı. Çevremde gördüğüm kadarıyla ayrımcılık artmıştır. Malatya'da Suriyelilerle Türklerin aynı çadır veya konteyner kentte kalmasına izin vermiyorlar, okullar ayrı ya da aynı okulda ise sınıflar farklı oluyor. Özellikle seçim zamanı ayrımcılık çok fazlaydı (K20).

Görüşme yapılan Suriyeli göçmenler diğer kategoriler dışında karşılaştıkları ayrımcılıkla ilgili olarak verdikleri örneklerde fiziksel şiddete varan derece ayrımcı davranışlara, sözlü/hakaret, kötü tavırlar, potansiyel suçlu olarak görülmeleri ve hizmet alma noktasında ayrımcı davranışlara maruz kaldıkları görülmüştür. Bir göçmen ise engelli ve hasta olan bireylere karşı çadır dağıtımında pozitif ayrımcılıktan bahsetmiştir.

5. Genel Değerlendirme

Göç olgusu hem göçe kaynaklık eden hem de göçün hedefi olan yerler için önemli ancak birbirinden farklı sonuçlar doğurabilmektedir. Göç eden bireyler veya gruplar farklı motivasyonlarla göç hareketlerine başvururken; bu göç hareketlerinin farklı sonuçları olabilmektedir. Suriye’den Türkiye’ye olan göç akımındaki temel motivasyonlar arasında can güvenliği ve en temel hak olan yaşama hakkını sürdürme bulunmaktadır. Bu saikler üzerinden Türkiye’ye yaşanan göç hareketleri önemli sonuçlar doğurduğu gibi ülke içerisinde yaşanan sorunlar ve kriz ortamlarında da göç konusu gündemdeki yerini korumuştur. Ancak ülke içerisinde yaşanan herhangi bir sorun veya kriz ortamından yerel halk gibi göçmen nüfusta büyük ölçüde etkilenmektedir.

Türkiye’nin 6 Şubat 2023 günü yaşadığı depremler asrın felaketi olarak nitelendirilirken yaşanan depremler bölgede büyük can kayıplarına ve tahribatlara yol açmıştır. Birden fazla şehri etkileyen bu depremler, bölgede önemli sorunların da habercisi olmuş ve Türkiye’nin bir deprem ülkesi olduğunu bir kez daha hatırlatmıştır. Depremler sonrası önemli sorunlarla yüzleşen bölge halkı içerisinde Suriye’den Türkiye’ye gelen göçmenler de bulunmaktadır. Doğal afetler veya krizler sonrasında yerel halk ile beraber bu sorun ortamından etkilenen göçmen nüfus, afetin getirdiği sorunların dışında uyum sorunlarından ayrımcılık sorunlarına kadar geniş bir problem alanıyla karşı karşıya kalabilmektedir. Bu durum deprem sonrasında Hatay ilinde yaşayan Suriyeli göçmenlere yönelik yapılan Duruel (2023:250)’in çalışmasında da tespit edilmiştir. Duruel’in (2023: 250) çalışmasında deprem sonrasında Suriyeli göçmenlerin hayatlarının daha zor hale geldiği görülmüştür. Aynı olumsuz durum depremin yaşandığı ve afet olarak en çok etkilenen iller arasında olan Malatya’daki Suriyeli göçmenlerde de belirlenmiştir.

Araştırma sırasında görüşme yapılan Suriyeli göçmenlerin hemen hepsi yerel halk gibi deprem anı ve deprem sonrasında büyük korku ve üzüntü durumlarını yaşamıştır. Araştırma kapsamında yerel halktan farklı olarak ayrımcılık sorunları ile de yüzleşen Suriyeli göçmenler, özellikle deprem sonrası süreçte arama kurtarmada ayrımcılık durumu ve ihmal durumlarıyla karşı karşıya kaldıklarını belirtmişlerdir. Genel olarak hem ayrımcılık olarak değerlendirilebilecek hem de barınma noktasında sorunlar teşkil edecek “ortak mekâna alınmama” durumu sıklıkla ifade edilmiştir. Ortak mekânda Suriyelilerin kalmasının istenmemesi ve bu süreçte de sözlü olarak ayrımcılık ifadelerine maruz kalan göçmenler, büyük ölçüde böylesi durumlarda “sessiz kalma” yolunu seçmişlerdir. Benzer durum Semerci ve diğerleri (2023: 472) araştırmalarında da çadır kentlerde veya daha önce Suriyelilerin kaldığı

geçici barınma merkezlerinde yaşadıkları mekânsal ayrıştırma olduğu tespit edilmiştir. Deprem afetini Türklerle beraber yaşayan, afet sonrası toparlanma sürecini de Türklerle beraber yaşamaları gereken Suriyelilerin ortak mekâna alınmama yada diğer bir ifadeyle mekânsal ayrımcılık yaşamaları paralel toplumlar halinde yaşadığımızı ve dolayısıyla entegrasyona ne kadar uzak bir yerde olduğumuzu göstermektedir (Semerci vd., 2023: 481-482). Ayrıca bazı durumlarda yardım almaktan çekindiklerini ifade eden göçmenler birçok durumda da “potansiyel suçlu” olarak gösterilmiştir. Doğan ve Ünal (2021: 35) tarafından Mardin ilinde yapılan araştırmada bölge halkının Suriyeli göçmenlere devlet tarafından yapılan yardımlar karşısında kendilerini ihmal edilmiş hissettikleri ve Suriyeli göçmenlerin yardımları haksız yere alarak kendi haklarının gasp edildiğini düşündükleri, ayrıca Suriyeli göçmenlerin ülkelerine dönmesi gereken fazlalıklar olarak görüldüğü tespit edilmiştir. Bu bulgu araştırmamızın bulgularını desteklerken Suriyeli göçmenlere karşı deprem sonrasında oluşan bu tavrın deprem öncesi dayanaklarının olduğunu göstermektedir. Aynı şekilde deprem öncesi yapılan çalışmalarda Suriyeliler, toplumun kendilerine yönelik olumsuz tepkilerinin arttığını, birçok sorunun ise sorumlusu olarak görüldüklerini belirtmişlerdir (Yıldırım alp vd., 2017: 123). Suriyelilere yönelik bu olumsuz tepkinin artarak devam ettiği bu araştırmadaki bazı katılımcılar tarafından da ifade edilmiştir.

Görüşmelerden çıkarılan bir bulgu ve tartışma konusu ise deprem öncesi göçmenler için alınan kuralların böylesi bir felaket sonrasında ve özellikle de kriz anlarında esnetilmesinin afet sonrası yaşanan sorunların azalmasına katkı sağlayacağı düşüncesi olmuştur. Özellikle Suriyeli göçmenler ikametgâh izni almada (mahalle kotasına) bölgedeki kriz durumundan kurtulmak isterken seyahat iznine ve barınma noktasında (yurt özelinde) ortak mekâna alınmama sorunlarıyla karşılaşmışlardır. Seyahat, yerleşim yeri ve başka bir şehire taşınmayla ilgili belirsizlik durumu, mülteciler konusunda bir yönetim stratejisi olarak depremden sonra da kendisini gösterdiği görülmektedir. Başka şehirlere giden Suriyelilerin KYK yurtlarından zorla çıkarıldığı, kamu kurumlarının ve yerel yönetimlerin sunduğu birçok hizmetten yararlanamadığı başka araştırmada da tespit edilmiştir (Semerci vd., 2023: 472).

Bölgede azalan ekonomik kaynakların ve aynı dönemde genel seçimler öncesi oluşan politik iklimin, göçmen karşıtlığı ve ayrımcı eylem ve söylemlere yol açtığı görüşmelerde teyit edilmiştir (Duruel, 2023: 250). Aynı şekilde seçimler öncesi politik ortamın ve koşulların göçmenlere karşı ayrımcı eylem ve söylemlere yol açtığı göçmenler tarafından ifade edilmiştir. Deprem öncesinde var olan göçmen karşıtlığı ve nefret dilinin, özellikle de sosyal medyada daha yaygın olduğu ve bu durumun da bir yandan ayrımcılığı beslerken diğer taraftan toplumsal

bütünleşmeyi engellediği görülmüştür. Bu nefret dili ve ayrımcılığın Suriyeli göçmenleri de etkilemesi kaçınılmazdır. Bu durumun uzun vadede Suriyeli göçmenleri sosyal izolasyon ve ayrışmaya mahkûm bırakarak, Suriyelilerin topluma katılma, Türk toplumuyla sağlıklı bağlar ve iletişim kurma, uyum sağlama, toplumun bir parçası olma ve toplumsal değerleri benimseme konusunda hem motivasyon hem de bunları yapabilme becerisini azalacaktır (Unutulmaz, 2022: 17-18).

Deprem sonrasında geçim sıkıntıları ön plana çıkarken Suriyeli göçmenlerin tıpkı yerel halk tarafından şikâyet konusu haline gelen fahiş kira ücretleri ve pahalılık noktasında sorunlarla karşı karşıya kaldıkları anlaşılmaktadır. Ancak geçim noktasında Suriyeli göçmenlerin “çocuklarını çalıştırması” önemli ve farklı bir sorun alanını teşkil etmektedir. Çünkü okuldan alınarak küçük yaşta çocukların çalıştırılması durumu içerisinde birden fazla sorunu ve sorun potansiyelini taşımaktadır. Ayrıca bölgede genel olarak maddi sorunlarla karşılaşan Suriyeli göçmenler işsizlik sorunu da yaşamaktadır. Tahliye süreçlerinde karşılaşılan “seyahat sorunlarının” benzer şekilde geçim noktasındaki yeni iş arayışlarında da karşılına çıkan bir engel olduğunu ifade etmişlerdir. Karşılaşılan sorunlarda ve ayrımcılık durumlarında göçmenler yaşadıkları duygunun “sınır dışı edilme korkusu” olduğunu da sıklıkla dile getirmiştir. Sorun yaşanmasında ve ayrımcılıkla karşı karşıya kalınmasında önemli bir detay olarak “dil bilme” konusu ortaya çıkmıştır. Çünkü Türkçe bilen Suriyeli göçmenler bazı durumlarda dil bilmenin getirdiği avantajla sorun ve ayrımcılık yaşamazken; bazı durumlarda da dil bilmek ayrımcılığa maruz kalındığının “farkındalığını” artırmıştır. Bu süreçte ailesinde engelli, yaşlı ve kronik rahatsızlıklar bulunan kişilere yönelik pozitif ayrımcılık durumlarının da farkında olan göçmenler bu durumu ayrımcılık olarak görmemişlerdir. Ancak Suriyeli göçmenlerin bazı durumlarda sessiz kalırken polis korkusu yaşadıkları anlaşılmaktadır. Polis korkusu ve sınır dışı edilme çekincesi birbiri içerisinde bir sarmal gibi olan iki korkuyu ifade etmektedir. Nitekim toplumsal yapıda kırılğan bir nüfusu ifade eden göçmenlerin, Duruel (2023: 250)’de sağlam olmayan ve yetersiz kaliteye sahip binalarda ikamet etme, dil bilmemekten kaynaklı olarak deprem sonrasındaki uyarı ve yönlendirmeleri anlayamama, yardım ile desteklerden yararlanma konusunda güçlük yaşama ve sığınabilecek bir akraba bulamama gibi göçmenliğe özgü sıkıntılar yaşadıkları tespit etmiştir. Polis ve sınır dışı edilme korkusu üzerinden davranışlarını şekillendirdikleri de anlaşılan Suriyeli göçmenlerin, çoğu kez tartışmadan kaçınarak sessiz kaldıkları görülmüştür. Suriyeli göçmenler göçmenliğe özgü yaşanan sıkıntıların yanında dil bilmeme, ayrımcılıkla yüzleşme ve alternatif bir mekâna sahip olmama gibi sorunlarla da mücadele ettiklerini ifade etmişlerdir. Depremde göçmen olmanın

getirdiği sıkıntılarla beraber yaşanan ekonomik sorunlardan dolayı Suriyeli göçmenlerin, çocuklarını eğitim hayatından alarak çalışma hayatına yönlendirdikleri görülmüştür.

Bölgedeki Suriyeli göçmenlerin yerel halk ile işbirliği içerisinde ve birbirini destekleyici faaliyet ve durumların da yaşandığı görülmüştür. Bu süreçte STK'ların, Türk komşu ve tanıdıkları ile hayırsever vatandaşların deprem sonrasındaki sorunların giderilmesinde etkili oldukları ve göçmenler noktasında da ihtiyatlı ve destekleyici aktörler oldukları anlaşılmıştır. Suriyeli göçmenlerin maruz kaldıkları ayrımcılık durumlarının ise tamamen kişiler özelinde yaşandığı ve bir sistematik kurgunun olmadığı anlaşılmaktadır. Yaşanan ayrımcılık durumlarında kurumsal bir ayrımcılık sürecinin olmadığı ve görevliler ile bazı vatandaşların bu ayrımcı muameleleri gerçekleştirdikleri görülmüştür. Benzer durum Duruel'in (2023: 250) Hatay özelindeki araştırma bulguları arasında yer almış ve münferit birkaç olay dışında sistematik ayrımcılık pratiğini ortaya koyacak bir bulguya rastlanmadığını ifade edilmiştir. Deprem öncesinde de yapılan araştırmalarda vatan savunmasının kutsal bir değer olarak gören Türk vatandaşlarının, Suriyeli göçmenlerin vatan topraklarını savunmamalarını acizlik olarak gördüğü ve bu durumu yadırgadığı görülmektedir (Doğan & Ünal, 2021). Türk vatandaşlarının benzer söylemlerinin olduğu bu araştırmadaki Suriyeli göçmenler tarafından da ifade edilmiştir. Bu durum deprem sonrası meydana gelen ayrımcılık olarak belirlenen bazı durumların bireysel ölçekli de olsa çeşitli bireysel algılara ve toplumsal normlara dayandığı görülmektedir.

Toplumsal yapıda zayıf halka olarak görülen göçmenlerin toplumsal bütünleşme ve aidiyetlerinin sağlanamaması bu insanları her tür terör ve suç örgütleri için açık insan kaynağı haline getirebilmektedir. Bu durum toplumsal ve siyasal hayatı olumsuz etkileyebilmektedir. Suriyeli göçmenlerin Türk toplumuyla bütünleşmelerinin sağlanabilmesi için maddi imkanların yanı sıra toplum içerisinde insan onuruna yakışır bir ilişkiler ağının oluşturulması gerekmektedir (Küçükşen, 2017: 2410). Suriyelilerin statülerinin geçiciliği, durumlarının belirsizliği ve ayrımcılık algısı toplumsal bütünleşme politikalarını ve uygulamalarını olumsuz etkilemektedir (Danış & Dikmen, 2022: 40). Dolayısıyla bu olumsuz etki potansiyelini ortadan kaldırmak için toplumun tüm kesimlerine farkındalık ve empati oluşturacak eğitim ve bilinç verilmesi gerekir. Buna yönelik olarak bir yandan kamu personeline eğitim verilmeli, diğer taraftan da halka yönelik kamu spotları ve eğitim kurumlarında müfredatın içerisine göçmenlerle ilgili konuların artırılması ve zenginleştirilmelidir. Göçmenlerin toplumsal bütünleşmesini artırmak için Türkçe öğretimi ve Türk toplumunun gelenek-görenek ve hayat biçimi ile ilgili bilinçlendirilmesi, topluma kazandırılmaları ve toplumla bütünleşmeleri sağlanmalıdır. Malatya özelinde yapılan bir diğer araştırmada da benzer şekilde kentte Suriyeli

göçmenlere yönelik ayrımcılık eylem ve söylemlerinin olduğu tespit edilmiştir. Benzer durum Kılıç (2023: 22-29) tarafından hazırlanan rapora göre görüşme yapılan kişilerin, konu Suriyelilere gelince “biz” ve “onlar” kavramlarını sıklıkla kullandıkları ve Suriyelileri kendilerinden görmeyip dışladıkları görülmüştür. Kentte görüşme yapılan hemen her kesime mensup kişilerde, Suriyelilere dönük bir ötekileştirmenin (kimilerinde nefret ve ırkçılığın) olduğu kolaylıkla görülebilmektedir.

Suriyeli göçmenlerden Türk vatandaşlığı almış olanların bazı gıda, sağlık, çadır ve konteyner gibi barınma yardımlarını alırken Türk vatandaşı olmalarına rağmen Suriyeli kökenli olmalarından dolayı bu yardımları almakta ayrımcılığa uğradıkları görülmüştür. Benzer minvalde Semerci ve diğerleri (2023) yaptığı çalışmada da tespit edilmiştir. İlgili çalışmada Suriyelilerin deprem bölgesine gelen çadırların boşaltılmasında yardım ettikleri ancak boşaltılan çadırlardan kendilerine istediklerinde bunların Türklere geldiği denilerek yardım verilmediği görülmüştür. Türk vatandaşı olmasına rağmen Suriyeli kökeninden dolayı yardımı alamaması meselenin vatandaş olma veya olmamanın da ötesinde bir gruba yönelik ayrımcılık tutumu olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca çadır kentlere mültecilerin alınmadığı veya alındıkları durumlarda da çadır kentlerin en dış noktalarına yerleştirildikleri gözlemlenmiştir (Semerci vd., 2023: 471). Benzer durum çalışmada yapılan görüşme esnasında katılımcılar tarafından ifade edilmiştir.

Malatya’da yıkımın yaşandığı yapıların genellikle düşük kalitede olması ve bu yerlerde de yoğunlukla Suriyeli nüfusun yaşamasından dolayı deprem sonrasında çadır kentler gibi yerlerde Suriyelilerin görünürlüklerinin ve yoğunluklarının arttığı görülmüştür. Ayrıca Suriyelilerin sığınacak akrabalarının olmaması, gidecek köy ve benzeri yerlerinin olmaması bu insanların görünürlüklerinin ve çadır kentlerdeki yoğunluklarının artmasına neden olmuştur. Suriyelilerin hem maddi imkansızlık hem de başka şehirlere gitmekte zorluk yaşamaları (seyahat zorluğu ve akraba/tanıdık olmaması) Suriyelilerin görünürlüklerinin ve çadır kentlerdeki yoğunluklarının nedenleri arasında bulunmaktadır. Nitekim aynı durum Kılıç (2023) tarafından yapılan raporda da gözlemlenmiştir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çatışma Beyanı: Çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması söz konusu değildir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflicts of Interest: There is no potential conflict of interest in this study.

KAYNAKÇA

- Akbulut, Y. (2018). Veri çözümleme teknikleri. İçinde A. Şimşek (Ed.), *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*, (ss. 162-195). Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Akdemir, D. Ş. (2014). Ayrımcılığın insan hakları boyutu ve ‘pozitif ayrımcılık’. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 3 (4), 890-908.
- Aksaç, T. G. & Akdağ, Ş. A. (2015). Ayrımcılık. İçinde G. Dinçel (Ed.), *Ayrımcılık ve engelli hakları*, (ss. 4-23). Engelli Kadın Derneği.
- Aslan, G. G. & Güngör, F. (2019). Suriyeli sığınmacıların Türkiye’ye göç sonrası yaşadığı sorunlar: İstanbul örneği. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 11 (18), 1602-1632.
- Baltacı, A. (2018). Nitel Araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7 (1), 231-274.
- Barın, H. (2023). Geçici misafirlikten kalıcı yerleşmeye evrilen süreçte Türkiye’deki Suriyelilerin yaşadıkları sorunları yeniden tartışmak, *Liberal Düşünce Dergisi*, 28 (110), 147-179.
- Bulut, Y., Akın, S. & Karakaya, S. (2018). Türkiye’nin mülteci politikaları: Suriyeli mültecilerin durumuna ilişkin bir inceleme, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (39), 207-222.
- Danış, D. & Dikmen, H. (2022). Türkiye’de göçmen ve mülteci entegrasyonu: Politikalar, uygulamalar ve zorluklar, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21 (Özel Sayı), 24-45.
- Diker, P. & Karan, O. (2021). Suriyeli mültecilerin karşılaştıkları sosyal dışlanma ve geliştirdikleri direniş taktikleri: Ankara örneği, *Ankara Araştırmaları Dergisi*, 9 (2), 281-321.
- Doğan, F. & Ünal, S. (2021). Suriyeli göçmenlere yönelik ayrımcı, dışlayıcı söylem ve eylemlerin meşrulaştırıcı kaynakları: Mardin ili örneği, *Sosyolojik Bağlam Dergisi*, 2 (3), 14-40.
- Doğanay, Ü. & Keneş, H. Ç. (2016). Yazılı basında Suriyeli ‘mülteciler’: Ayrımcı söylemlerin rasyonel ve duygusal gerekçelerinin inşası, *Mülkiye Dergisi*, 40 (1), 143-184.
- Duruel, M. (2023). Afetlerde göçmen olmak: 6 Şubat depremi Hatay örneği, *Mukaddime*, 14(2), 227-255.
- Güven, Z. & Dönmez, F. G. (2023). Ayrımcılık türleri, nedenleri ve sonuçları: otel çalışanlarının bakış açısıyla bir inceleme. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 20 (2), 288-307.
- İnce, M. & Shiko, M. (2021). Suriyeli mültecilerin, Türk toplumu ile entegrasyon sürecinde yaşadıkları sorunlar üzerine bir araştırma, *International Journal of Cultural and Social Studies (IntJCSS)*, 7 (2), 39-58.
- Karan, U. (2020). *Ayrımcılık yasağının çerçevesi*. II. Uluslararası Ayrımcılık Konferansı. (ss. 19-25). İstanbul: Eşit Haklar İzleme Derneği.
- Kılıç, A. (2023). *6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremi: Malatya gözlem, inceleme ve tespit raporu*, Hak İnisyatifi Derneği.
- Koçak, M. C. & Küçük, O. (2020). İnternet ve sosyal medya haberlerinde ötekinin (Suriyeli sığınmacılar) konumlandırılışı: Konya örneği, *Journal of Humanities and Tourism Research*, 10 (2), 275-288.

- Küçükşen, K. (2017). Suriyeli sığınmacı kadınlarda sosyal dışlanma algısı üzerine nitel bir çalışma, *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6 (5), 2399-2413.
- Polat, F. Ç. & Kaya, E. (2017). Bir ötekileştirme pratiği: Türkiye’de yaşayan Suriyelilere yönelik tutumlar, *Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü e-Dergi*, 1 (1), 38-48.
- Tümtaş, M. S. (2018). Toplumsal dışlanmadan vatandaşlık tartışmalarına Suriyeli kent mültecileri, *Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi*, (37), 26-47.
- Uluslararası Af Örgütü. (t.y.). Ayrımcılık. 28 Aralık 2023, <https://www.amnesty.org.tr/icerik/ayrimcilik>.
- Unutulmaz, K. O. (2022). Suriyelilerin uyumunda bugün ve yarın: Toplumsal algıların dönüşümü ve yönetimi, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21 (Özel Sayı), 1-23.
- Semerci, P. U., Daniş, D., Birol, B. & Turan, D. (2023). Deprem bölgesinde göçmen/sığınmacı/mülteci olmak. *Reflektif Sosyal Bilimler Dergisi*, 4 (2), 469-483.
- Şimşek, A. (2018). Araştırma modelleri. İçinde A. Şimşek (Ed.), *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*, (ss. 80-107), Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Yıldırımalp, S., İslamoğlu, E. & İyem, C. (2017). Suriyeli sığınmacıların toplumsal kabul ve uyum sürecine ilişkin bir araştırma, *Bilgi*, (35), 107-126.